

ادبیات عمومی و سیاسی

هفته‌لق سیاسی ، ادبی و علمی غزته‌در .

جلد : ۱

سنه : ۱ ۲۹ جمادی الآخر ۱۳۳۵ جمعه ایرتسی ۲۱ نیسان ۱۹۱۷ نوسرو ۲۵

استانبولمزه داتر

فائق عالی بك افندیك لاله دورینه عاقد اوله‌رق یازدینی
هاله منظومه‌دن بر قاج صحیفه :

ندیم

بك آرزمانده نه كاشانه‌لر ، نه جنتلر
وجوده كلدی . . . سزك سایه‌كزده . . .
ابراهیم پاشا

یوق ، یاپیلان

تصورتك آنجوق مقدماتی . . . زمان
مساعد اولسه . . .

— بر تفکردن صوكره —

بوكونلر باشمده غائله‌لر

تعاقب ایتدی وایتمكده . . . نه‌یسه . . .

ندیم

هیپی كچر .

ابراهیم پاشا

كچر ، ویزده برابر . . . ندیم افندی حیات
آقان صولر کبی بیلمز نه‌در سکون و ثبات .
سنگ بونشسه‌گه ، لاقید اضطراب و کدر
خیال وحسکه بیلسه‌ك کوکل نه‌غبطه ایدر .

ندیم

پاشام ، وزیر نجیب ، ولی‌نعمته آه
اولونجه بختمك انجام کاری خاک سیاه ،
براق ، ندیم نزارك خیال شوخندن
بوکریه خانه‌ده بر قاج ترانه‌خندان
یارینکی نسل کدرناکه ارمان اولسون ؟
نیچون ترانه‌شاعر بوتون فغان اولسون ؟

صیانت ایتک ایچون روز و شب همان غیرت . .
 خلیفه دن طوتک اک مقتدر ، یا بی قدرت
 عموم ناسه بواقصی المقاصد اولماید .
 اگر کیدرسه بو ، بنیانی مملکت بیقلیر .
 قناعتم بوکه استانبول آله اولمازسه .
 نه سوکره کعبه بزمدر ، نه مسجد اقصی .
 نبی محترمک مظهر شناسی اولان
 بو شهره حرمتی هم مقتضای دین و وطن
 وهمده پک مدنی بر وجیهه عد ایدرم .
 بو شهره طائد اولان حسلم ، دوشونجه لرم
 سورپذیر وجود اولسه ! . . . سز کوروک نه اولور !
 — کولومسه یرک —
 حقیقه یکی بر بلده فسانه اولور .

فائلو عالی

محیط

زمانم زده محیطاتک تدقیق علمانک مشاغل مهمه سندن برینی تشکیل ایدر . [مهسه لوژی] ایلریده
 اساسلی بر فن اوله بیلیر . بتون مؤثرات محیطیه ، تفرعاتنه وارنجهیه قدر علی العموم اسباب تحول
 بیلینه جک اولورسه ، تاریخ ، آرتق بر صنعت اولقدن چیقوب فنون قطعیه عدادینه کیرر . هر
 شیئ بیلسه ک ، کک مکونات فلکیه بی ، کک مکونات بشریه بی اداره ایدن قوانینه ده مطلع اولمش اولورزه .
 قانت Kant دیورکه : « کافه اعمال و حرکاتم آنلردن اولکی اعمال و حرکات ایله مناسبت
 ضروریه ده درلر . یعنی آنلر ، اسباب و محرکری ایله مناسبتده بولونیورلردی . بتون افکارم ، بتون
 احتراصات و آمانز بیلنسه ایدی حرکت مستقبله مزده حساب ایدیله بیلیردی . آیک ویا کونشک طوتولسی
 نصل بر حساب قطعی ایله کشف و تخمین اولنیورسه ، آتیزده ، اولهجه بیلنیردی . » مع التأسف
 بونلری بیلیمک همان همان خارج از امکاندر . کذلک ماضییه طوغری ده اعمال و حرکاتک حسابی
 پایه مدیغزدن قوانین تاریخیه بی کوجسکله استخراج ایدیورز . کشفیاتم ، کشفی لازم کلنک ملیونده
 بری بیله دکلدر .

« انسان وارض » مؤلفی [ألیزه ره قلو] نسبة یکی اولان بو اثرنده محیطات حفنده هر نه
 سویلنمش و یازلمش ایسه کوزلجه خلاصه ایدیور . [*]
 اوزون تدقیقاتدن استفاده اولونان نتیجه شودر : سیاره ارضک ارائه ایتدیکی خطوطده کی عدم
 مساوات تاریخ بفریتده کوریلن تنوع و تخالفک سببدر . بو خطوطدن هر بیری انواع بی نهایت اشیا
 آره سنده بروقع و یا حادثه بی انتاج ایتشددر . De greef دیورکه (حیات ، محیط ایله مطابقت دیمکدر)
 [فون ایهرینگده] Von Ihering (طوپراق ، بتون ملندر) ادعاسنده بولونیور . بوندنی ایکی
 بیک سنه اول بقراط [ایپوقراتیس] بو حقیقی ، آتنده ، طلبه سنه شرح ایدیوردی . آنک
 کشف ایتدیکی انواع محیطات ، بالآخره ، [مونته نی] Montaigne ، [بوده ن] Bodin ،
 [مونته سکیئو] طرفندن - پک ناعام اولوق اوزره - تفصیل ایدلای . آنجق اون طقوزنجی عصرده

[*] L ' Homme et la terre , Milieux telluriques . vol . 1 .

بوحقائق دلائل فیه ایله توضیح ابتدی . [لوپله] Le Play و [دو طورویل] de Tourville ک ناملری بوترقیاتی درخاطر ابتدیرر. حادثات اجتماعی بی بوسوک متحرری تصنیف اتمشدر. صوغوق، صیجاق، رطوبت، بیوست، طاغ، اووه و ستهپ، اورمان، آطه لر، بطاقلق و کوللز؛ نهرلر و دکزلر حادثات اجتماعی نك، بناء علیه عروق بشریه نك، صانعیدرلر. انسان ده کندیسی ایچون برنوع محیطدر. اقطار قطبیه ایله خط استوا مناطقنده اک متدی مخلوقات بشریه مقیمدر. قطب جواری سکنه سی او حوالی آیلرینه، (رهن) کیکارینه؛ آفریقا مناطق حاره سی سکانی، قومشولری بهائمه بکزه درلر. طاغ آره لرنده قالانلر هجری و عالمدن بعید جمهوریتلر تشکیل ایدرلر. اورمانده، اورالره لایق انسانلر یاشاره اورمان اورتهدن قالفارسه ایچنده مقیم قبیله ده مندرس اولور. نهرلر اختلاطه وسیله در. دکز و خصوصیه او قیانوس ایسه بونلردن دها بیوک برآلتدر. الی آخره . [آلزهره قلو] مرحوم هر محیطده ساکن اولان اقوامک او محیطلرک زاده و محصله سی اولدقلرینی جغرافیادن، توارینخدن، سیاحتنامه لردن، آتئوغرافیادن، ولایعده مطالبدن مستخرج امثله قاطعه ایله اثبات ایدیور. محیط دکشدکجه انسان ده دکیشیور. حتی غریزیات = فیزیولوژی اعتباریله ده متحول اولیور. نبات خوارلق ویا لحم خوارلق، چوق بیک، آز بیک خصلتلری نمرات محیطدر. انسان - قاعده عمومیه - هر شیئه، هر درلو فقره، محیطاتک خستنه آلیشیور. مدنی، وحشی اولیور و برعکس. طاغلق برلرده بیوک محاربه لر اولیور. جهانگیر اقوام و حکمدارلر اووه لرده تیشیور. اگر بر محیطده حیات پک کوچ، طبیعت پک بنجیل و زوکورت ایسه عرق بشر اوراده فنا بولیور. کذلک حیات پک قولای، طبیعت پک سخی و زنکین ایسه اوراده ده انسانلر تنبللکدن یا ثولیورلر ویا پک پست برسویه ده قالیورلر. حیات ایچون مبارزه الزمدر. فقط بو مبارزه نه انسانی ثولدیره چک قدر چتین اولمی، نه ده تن پرور ایده چک درجه ده قولای. انسانلرک آز داخل اولدقلری برلرده ساکن اهالی مضایقه فکریه ایچنده درلر. هوا، صو، اقلیم، یرینه کوره ذکایی منکشف ویا منکشف ایدر. السنه ده محیطه تابعدر. طورانی صو، انسانلری بربرندن آیرر؛ آقان صو ایسه برلشدیرره بیوک مدنیتلر بیوک نهرلرک آثار ایدر: نهر اصغر، نهر ازرق، سند، قانغا، نیل مبارک، دجله و فرات، سه نهغال، نی زهر اولسه ایدی مدینت بویله فیض و فوزه نائل اوله مازدی .

نتیجه : صوغوق، صیجاق، طاغ، اووه، بوزقیر، اورمان، دره، دکزدن ماعدا دها بیک درلو سوائق و عناصر مقدرات امی دکشدیرر. محیط، دائماً فیر بسیط، متنوع، معوجدر. هر تفع ویا آلچاق برلرده او طورمه نك ده اهمیت بیوکدر. ضیا، حرکت شمس، حرارتک تبدل و تحولی، روز کارلرک طرز جریانی، مافنه تیق جریانلر، طاشلرک و قاپالرک ترکیباتی، طوپراقلرک جنسی، قاتیلنی، رنکی، تنوعی، منظره سی، حیوانات و نباتاتک انواعی، جوارک مناظری، الخ، هپ بو سوائق و عناصر درندر .

انسانلردن هر بری، هپمز، کوردیکمز، طویدیفمز، حواس واسطه سیله تمثل ایتدی کمز هر شیئک بر اجالی یز. چپلاقلق، البسه، مساکن، آچیق هواده او طور مق، مغاره ویا دالردن معمول کلبه لرده مقیم اولق، مدینت حالی جس و تفکره شدتله تأثیر ایدر. خسته لقلرک ده عوامل مهمه دفی اولدینی اونوتولمه سون . (زمان) ده بر (محیط) در. قدیمآ تاریخ پک زیاده (جغرافیا) ایدی - بو سوز میشله Michelet فکدر - ، بالآخره جغرافیا (تاریخلشدی) . ابداعی، تجدد پرور بر ذکا، عنعنه خلاف کیرلکی، الی آخره، مقدرات انسانیه بیوک تأثیرات اجرا ایدرلر. بشریت، موج مدینته رام اوله رق ترقی ایدر، تدنی ایدر و بالجمله سوائق عرق آدمی بی برچامورکی یوغورر. مهاجرتلر، [تصالب عرق Croisement]، دپکر اقوام ایله مجاورت، تجارت مناسباتی و آمدوشدی،

انقلابات سیاسیہ ، فائلہ تحولاتی ، ملکیت ، دین ، اخلاق تبدلانی ، علمک تزايد ویاتناقصی ، بر
 یرده مثلا برکور معدنک بولونسی اهم سوائقی قدریه دندر . ماضی ده بونوع سوائقدندر . اسلاف ،
 حالا ، کره ارض اموری تدویر ایدیورلر . ایشته ، بویلهجه ، محیط عمومی ، بیکرجه عناصره
 منقسم ومنشعب اولور . قوای عضلیه یی ، عزم و اراداتی ده اونوتمیلم . [تهن] ، فراست نافذه سیله ،
 علی الاکثر یاقین محیطلری وماضیلری تعریف ایدر . بواصول (قسماً) ایدر . لکن خصوصی
 قابلیتلری حائر ، خصوصی سجایایه مالک ، و ، علی العاده محیط عناصرندن بشقلری ایله محاط ،
 ضد سوائقی ایله ممتاز دهألری تدقیق لازم کلیرسه - بواصول - (پک) تهلکه لیدر . [*] عرق
 نظریه سی ده (محیط) ه داخلیدر . عرق ده ، بتون قامت ، شکل و هیئت ، خطوط ، فضائل دماغیه
 ایله برابر سالف محیطلرک الی نهایت اثر ضربندن بشقه ندر ؟ (سجایای مکتسبه نک توارثی) دنیلن
 ایشته بودر . عرق ده ، فرد کی محدوددر ؛ لکن بوزمانه عرض افتقار ایدر . [**]
 شو نظریات آره سنده طوغریدن طوغری به تاریخ عثمانی صددی ایله علاقه دار تطبیقاته کیریشه لم :
 « طاغله وقاپالی اووه لره نسبتله سته پ = بوزقیرلر ، بی حدود چایر لقلر ، آنلرک احتوا ایتدیکی
 نادر صولر ، صو بریکمش دوزیرلر ، اوزون وسربست جولانلره صوک درجه ده مساعد محیطلر دره .
 بورالری ، دکز کی ، اوزاقلره طوغری تمتد اولور . کذلک دکزده اولدینی کی ، او صحرالرده ده ،
 ابعاد نامحدوده منجلی اولان اشیانک اشکالندن کروییت ارضه قناعت کتیریلیر . ساحه نک منظره سی
 و آنک ایچنده بولونمه نک لدتی هیچ بر یرده یوقدر . غوغول Gogol - روسدر - ، تورگه نه ف
 Tourgeniev - کذا روسدر - بونی پک کوزل تصویر ایتدکاری کی [به طوفی] Petöfi - مجاردر -
 پک مؤثر برنظم ایله ترنم ایشدر . دوز ، یکنسق ، بوز رنگی ، نظری جذب ایده جک برنسنه دن
 محروم اولان بو صحاری خیاله حریت بخش ایدر . بوحدوسز عالمده انسان کندیسنی ، چولده قوشان
 برغزاله و یا هواده اوچان بر قوشه بکزه تیر . بو آلقاق حوالینک سلطانی روز کاردر . طبقی دکز
 اوستنده اولدینی کی ، یلر ، اووه لرده وزان اولور ، قوملری قالدیرر ، چنلری سوکره . برچوق
 یرلرده ، سته پ مونفولی ، فورطنه یی حس ایدر ایتز حصیردن یاپیش چادیرینی یقار . چونکه
 بیلیرکه ایرکیج بورا آتی هدم ایده جکدر . کیف وهوالرینه تابع اوله رق ایستدکاری یرلره کیتمک
 سربستی سنه مالک اولان سته پ خلقی ، بوندن صرف نظر ، اثر تصادف اولوق اوزره طاغیلمازلر .
 مختلف مواقعک جاذبه سی ، صو منبعلری ، اوتلاقلر آنلری فائله وقبیله شکلنده جمع ایدر . تعاون
 بشر دستوری بعض جمعیتلرک حدوشه بادی اولور . عینیه لحم خوار حیوان سوریلری کی برایشیرلر
 فقط منبعلر قورویه بیایر ؛ کوکنه قدر حیوانه ییدیریلن اوتلر بینه بیلیر ؛ او قوشلری بشقه مملکتلره
 کیدرلر . ایشته اوزمان دها مساعد اقلیملره کوچک مجبوریتی حاصل اولور . موسم نقطه نظرندن
 موزون ومنتظم یورویشلر ایله قبیله تبدیل مکان ایدر . (اوت آدملری) ینک حیات طبیعه سنده
 اوتلاقدن اوتلاغه کوچک یکانه تحولدر .

سربست ، لکن چیلاق اووه لرده کی حیات ، تنوع و تحوله مساعد اولدیفندن ، یکنسقدر ،
 هپ بردر . بونک ایچون سته پ اهالیسی ترقی ایده منزه . والا که شدتلی ضربه لره معروض اولسون ،

[*] سیره دائر بر اثر مدده ذات پیغمبری یی تدقیق ایدرکن قسماً تهن نظریه سندن آیرلام .
 نتیجه تفحصام الیزه ره قلونک بو نظریه سی ایله توافقی ایدر ؛ قارلایل بوفکرده دز ؛ لوبون بوکا ضد
 نظریه یی ایلری به سورمشدر .

[**] کذا عینی اثر مدده عرق موضوع بحث اولدینی زمان (محیط عرق) شکلنده تدقیقاتده
 بولونلشدر .

اجانب ایله اختلاط حاصل اولسون، قوراققلار، یانغینلر، دها ساثر وقایع آنلری هجرت ه سوق ایتسون، بویله اولدینی حالدله لایعد عصرلر طرفنده عینی رتبه مدینتده قالیرلر. لکن، بو انقلابات آنیه، آنزین اوله بیلیر و او وقت بتون خلق، چوجقلریله، قادینلریله، اختیارلری ایله، حیوانات وخیمه اشیارلیله، طوپدن نقل مکان ایدر. هجرت تام اولور. بربرندن آیری، مختلف محیطلرده اوطوران بعضاً طباغ اتکلرنده، گاه دره کنارلرنده یاشایان چفتجی قبائل بویله مدھش اردولر شکلنده طویلانهماز. ذاتاً، بوکي خلق منافع محلیه لری، و هر جمعیت زراعیه یی دوچار اعتساف ایدن شیمه محافظه کاریلری سوائقی و جاذبه سیله اولدینی یرده قالمغه محکومدر. لکن بدوی چوبانلر، یالکزایش، طبایع وعادات، طرز حیات نقطه نظرندن، و طبیعت محیطه نك منظره سیله بربرلریله متحد اولدقلرندن قیره جق بویله علائقه مالک دکارددر. بونلر بی انتها بوزقیرلرده قوشمغه آلشقیندرلر. سهولتله طویلانوب جم غفیر تشکیل ایده بیلیرلر. آرقه لرنده کیمسه بی بر اقاقلر. شو بر قاچ سطر او قوندینی وقت بتون ترک، تاتار، مونقول اقوامنک محیطی، آکا تبعاً خصائصی، سجایاسی، حتی شکل وهیثی، سیاسی، جنکیز خان، اتیلا، تیمورلنک کبی سرآمدلرک نه قولای عسکر طویلانلرلی - بلا تعب - نظر فکره کلیر. تورانده، آلتای مائله لرنده نه دن بر ملیت مستقره تشکل ایده مدی؛ نه دن تورانیلر چینه، رومه، اوروپایه تسلط ایتدیلر؟ عثمان غازینک قوردینی حکومتک رشیمی، قایی خان بقیه سی نه دن هجرت ایدوب رومه کلدیلر؟ حتی سلجوقیلر، دها یوزلرجه قبائل، آنلردن اول، نیچون عینی بولی طومشلردی؟ ایشته بتون بو نقاط استفهامیه شو بر قاچ جمله نك اکلاشلمسی ایله محلول اولور.

* *

دوقتور بوخنه رک بر اثرندن آلمش فقره در: [که یلتن] Gaillon لوندره جغرافیا جمعیت قرالیه سی غزته سنده دیورکه «جنوبی آفریقاده ساکن عشیرت لک مادی» معنوی فرقلری آنلرک اقامت ایتدکلری محللرک منظره، طوپراق و نباتاتی ایله یقیناً مناسباتداردر. داخلک منبت، یالکز قالین پرنالقلر و اوفق آفاطرله مسنور یایلالرنده [بوشیمان] Boschiman لر اوطوررکه بونلرک بویلی جو جه لره مشابه اولوب وجودلری ده عصیدر. آجیق حوالیده، طاغلق یرلرده [دامارا] Damara لر ساکندر. بونلر مستقل چوبانلردن عبارت اولوب اره لرنده هر عائله، کوچک بردآثره داخلنده اجرای حکومت ایدر. شمالک زنکین مملکتلرنده [اوواما] Ovama عشیرتی بونلورکه دیگرلردن دها متدن و مترقیدر.

Desor [ده زور] ه کوره - که آمریقا هنودینی مرعا و اورمان عشاثرینه تقسیم ایتشددر - بونلرک تاریخ، عادات و سجایاسی اقامت ایتدکلری اراضینک مزاجنه تماماً مطابقدر. [قارل موللر] Karl Müller ای افاده سنجه قوم چولی بدوی بی «کدی» شکلنه صوقشدر. جنرال [دوماس] Douumas نظراً بو خائن عرقک شعاری: - ایستدیکنی استحصال ایدنجه یه قدر کوچکک آغزینی او په جک درجه ده تزلکار اول - در. قومسال، غیر منبت مملکتلرنده پک قرارسز بر حیات اصرار ایدن و دائماً قایم، غیر متدن بر حالده بولنان اعراب جوارلرنده کی اقوامک پک فو قنده دکلدیلر. فقط بونلر ایرانی، اسپانیایی، هندی فتح ایتدکن صکره نه قدر دکشدیلر! بونلرک قوم چوللرنده کی اقامت لری ایله نیل وادیسی کبی زنکین، بیوک و کوزل بر مدینتک مقری اولان بر خطه ده ارانه ایتدکلری تربیه، سجه فرقلری ده نه قدر حائز اهمیتدر! بوندن ایکی بچق عصر اول هر نقطه نظر دن حقیق انکلیز اولان ایلک مستعمرلر (یکی انکلتزه) = [حکومات متدنه نك اوقیانوس اطلاسی ساحلی] یه کلشردی. بوزماندن بری آنلرک اولادنده نه بیوک تبدلات حاصل اولدی! بونلک سبب یکانه سی طوپراق و اقلیمک تأثیردر. وجودک پک شیشمان اولمامه سی، درینک قوروانی و صاریلنی، صاچلرک

اوزونانی و سرٹلکی ، بویونک و بالجلہ کیکارک اوزونانی ، اعضائی سفلیہ نک اوزامہ سی ، جملہ غددیہ نک یک جوق منکشف اولامسی ، کوزلرک درینلکی ، و ہلہ براٹکلیری بر [یہ نکی] Yankoo [یعنی آمریقالی] دن تمیزہ مدار اولور . آمریقایلرک غلیانی ، فعالیت ہیجانکارانہ سی کہ حکومت متحدہ نک سربعا وقوع بولان تکاملی قسما بونکلہ آکلاشیلیر - ہوانک یک زیادہ یابس اولسی ایلہ قابل شرحدر . آمریقایلرک غلیانی شمال غربی روز کارلری ایلہ مناسبتداردر . بوجریان اوبیوک قطعہ بی ضرورتیکلہ بتون رطوبتندن تجریدایدیور . انکلیر اعموذجتک اوستریالادہ و خصوصیلہ یکی فال مملکتک جنوبندہ کوستردیکی تحولات دہا مہمدر . انکلیرک مزاج و سچیہ سندہ قراکتی و دومانلی ، آغیر و حدود مختصرہ ایچندہ فالش مملکتک اینزلری بولندیگی کبی ایتالیانک طبیعتندہ دہ مردم مائی و متبسم سمانک ، پارلاق کونشک منظرہ سنہ تصادف ایدیلیر . شرقیلرک عجیب مصالری و فکرلری دہ آنلری احاطہ ایدن فیضدار بر طبیعتک خواہرلیردر . انسانلرک زلزله لرہ ، حیوانات و حشیہ نک ہجوملرینہ ، فورطنہ لرہ معروض اولدیگی ، صحتک ، املاک و اموالنک ہر زمان تہدیدلرہ اوغرادینی برلردہ اسطورہ لر و قورقورلر اساسکیراولور و قوہ مخیلہ عقل منطقک ضررینہ اولہرق - آنلری فوق العادہ مبالغہ ایدر .

بالعکس اقصای شمالہ ، منجمد بر نسیمک ایچندہ ، حیاتہ نامساعد بر محیطدہ ، فیضدر چالیلر ، جیلیر آفاچلر و مدینتہ غیر مستعد ویا آز قابلیتکار عروق بشریہ بولونور . اقلیمک ، طوپراغک ، و منظرہ اراضینک شروط متوسطہ ارانہ ابتدیکی - مثلا اوروپا کبی - برلردہ تربیہ فکریہ و معنویہ یوکسلہ بیلر و اورالرک اہالیسی ارضک سکنہ سائرہ سنہ قارشی متفوق اولور . فرانسه لی عالم [ترمو] Trémaux اقلیم تأثیراتک یانندہ ، فن بشر شناسی اجتہاداتندن آئمش امثلہ ایلہ بر ادعا درمیان ایدیور : طبقات ارض فروقی ایلہ بری برندن ممتاز ممالکدہ ساکن اہالینک حواس اخلاقیہ و فکریہ سی بوطبقات مہایتلری ایلہ ذی علاقہ در . اکلیت اعتباریلہ اک آشای سوبہ دہ بولونانی آدم اک اسکی طبقات ارضیہ اوزرندہ اوطورور ؛ بالطبع بو اراضی اقلیم اعتباریلہ اک مساعد اولانلردر . حالبوکہ اک تام انسان آز بر مساحہ داخلندہ بیوک برتنوع ارضی ارانہ ایدن و دہا مؤخر زمانلردہ تحت انقیادہ کیرن محللردہ ساکندر . انسان و حیوان عروقی یکی شرائط موجودیت ارانہ ایدن بر ارض جدیدہ مہاجرت ایدرلرسہ طوپراقلر - اکر طبقات فننجہ یکی اینہلر - لہلرینہ ، اسکی اینہلر - علیہلرینہ اولق اوزرہ دکیشیر . موسیو ترہ مونک تدقیقاتندن استدلال اولونانی فکر اساسی شودر : - یکی طوپراق ، یکی انسان !

طوپراق و اقلیم کبی ، الی آخرہ ، وضعیت سیاسیہ و اجتماعیہ دہ سچیہ و بناء علیہ ، افرادک و ملتک افعالی اوزرینہ - تاریخ و فن نسل شناسینک امثلہ ہدیہ سیلہ تظاہر ابتدیکی کبی - بر تأثیر اجرا ایدر . مطلقیتلہ ادارہ اولونان بر حکومتدہ ، شرقدہ کثرتلہ کورولدیگی اوزرہ ، انسانلر صرائی اسرا منزلتندہ درلر ؛ شیمہ ناموس و حیثیتندن ، وقع و وکاردن مبرادرلر . اقدینک خوشنہ کیتک ایچونی ہر شیتی یاپارلر . حالبوکہ بر جہوریت ویا حکومت حرہ دہ حق اتقار پیدا واسکیدن کندیلرندہ موجودیتی بیلنمیان بر طاقم فضائی اکتساب ایدرلر . جہوریت زمانندہ اوقدر حزبتلی و حیثیتلی اولہرق کوریلن عینی رومالیر ، ایمپراطورلق ہنکامندہ ، حکمدارک ویا مقربلرینک حضور شہوتلرینہ زوجہ و کریمہ لرینی عرض ایتمکلہ کسب مہاہات و شرف ایدرلردی . روماہر درلو ذمام و ردائل ایلہ طولدی . (انتہی)

* *

محیط نظریہ سنی ، ازمنہ اخیرہ دہ ، [بیولیت تہن] توضیح ایتمشدی . نظریہ ، بالآخرہ ،

فن شکافی آلدی . تهندن اول مصلحتی تدبیر ایدنلر یوق دکلدی . فن ویا نظریه محیطک مبشرلرندن
بری اولق اوزره علامه بوقلمون این خلدوتی ده ذکر ایدر سهك نانکورلغه مخالف بر حرکتده
بولوغش اولورز . فی الواقع بر چوق زواهد و تواقص ، حقائق و ترهات ، منقولات و خرافات ،
عندیات و ظنیات ایچنده بومؤرخک کسکین بر کوز ایله کوردیکی نقاطده واردر . مقدمه این
خلدورنده آتیده کی مطالب جای نظر در : ۳ نجی مقدمه : « حرارت و برودتده معتدل اولان اقلیملر
ایله اهتدالین خارج اقلیملرک احوالی و بونلرده ساکن اولان نوع بشرک الواننده هوانک تأثیری
و بنی آدمک سائر احوال کثیره سی » ؛ ۴ نجی مقدمه : « اقالیم سبعة هواسنک ابدان واجسادده
والوان واعراضده تأثیری مثلوا اهالیسنک خلق و سیرت و مشرب و طبیعتلرنده دخی تأثیری اولدینی » ؛
۵ نجی مقدمه : « معموره ربع مسکونده حسب و رخا و قحط و غلا ایله مختلف اولان بلاد ایله
قلت اکل و کثرت غدانک طوائف بنی آدمک ابدان و اخلاقلرنده تأثیری . » انگلیز مشاهیر تاریخ
نویساندن طوماس [باقل] Thomas Buekle [داروین] و [سپه نسر] ک نظریاتنه معادل
اصولاتی تاریخنه ادخال ایتشدی . [ولادت ۱۸۲۶ ، وفاتی ، شامده ۱۸۶۲] . [تن] ده
۱۸۲۸ ده طوغمش ایسه ده ۱۸۹۳ ده تولدیکندن نظریه بی تعقیقه کندیسندن مؤخر در .
حالبوکه تونسلی ابن خلدون یلایرم بایزید و تیمور عصری رجالندن [م ۱۴۰۰ هـ ۸۰۰ سنه لینه
طوغری] اولدیغندن هر حالده نظریه سنک قیمتی زیاده در . باقل و تهندن درت بیجق عصر اول
بومطالعانی تدبیر ایدن ابن خلدونک حقایقه قاریشدیردینی ترهات ایسه « محیط » ک صنع و اثری
اولغله عفو اولونه بیلیر . [*]

مهرول نوری

[*] پیری زاده صاحب افندی [پیری زاده محمد صاحب بك مرحومك جد اعلاسی] مقدمه
ابن خلدونک ایکی جلدینی ، وقعه نویس قضیلتلو جودت افندی [جودت پاشا] صوك جلدینی
ترجمه به ترجمه ایتشدر . بحث اولونانی ماده ایچون برنجی جلدک ۱۴۳ نجی صحیفه سندن ۱۵۶ نجیسنه
قدر مطالعه سی لازمدر . [ابن خلدون و محیط نظریه سی] فطین و فعال بر ترك شا کردی ایچون
کوزل بر [دو قورا] تهزی زمینی تشکیل ایدر .

منطق و تاریخ

هم بزده ، هم آوروپاده تاریخی تنقید ایدنلر وار [*] . فقط بو « تنقید » ی ، بر حادثه به
تأثیر ایدن اسباب و سواثقک ممکن اولدینی قدر اظهاری ، بر شخصی بر طرز حرکته سوق ایدن
مؤثراتک کشفی معناسندن زیاده ، مؤاخذه شکلنده تاقی ایتلیدر : بر چوق وقایعه منطق بر تسلسل ،
ادراکه موافق بر طرز تکون بولق ، اشخاصک حرکتنده مطلقا عقل و فکر اثری کورمک ایستیورلر
و بر طرفندن ده تاریخی بونظریه نك پلك خارجنده بولدیقه ، یازدقلری کتابلرله سویله کلری سوزلر
اکثریا اشخاصه تعریض ایله حادثاتی تنقیده انحصار ایدیور ؛ بونکله برابر تاریخک بوکون آرتق
بر فلسفه سی وار ، فقط هنوز ساحصی پك دارد ، و خصوصیه حادثاتک خطوط جریانیه عقلک
تصور ایتدیگی خط مجرد آراسنده تناقض و فرق اراهه سی ، فلسفه تاریخه صیغماز : بوفرقتی آنجق
فلسفه ایله او تنقید آراسنده واردر .

[*] مثلا سلیمان نظیف بك ، کچن کون تاریخک کاملاً تنقید اولدیغنی سویلیوردی .